

**NUSIKALTIMŲ IR KITŲ TEISĖS PAŽEIDIMŲ PREVENCIJOS PROJEKTŲ
(PROGRAMŲ)
KONKURSO DALYVIŲ PARAIŠKOS APRAŠAS**

1. Projekto pavadinimas: BERNIUKŲ GEBĖJIMŲ STIPRINIMAS LIETUVOJE

2.

Projekto rengėjo pavadinimas	Dingusių žmonių šeimų paramos centras (kodas 191970496)
Adresas	Žalgirio g. 133, Vilnius
Telefonas	Tel. / Faks. (8 5) 248 33 73
El.paštas	centras@missing.lt
Banko sąskaita	Nr. LT 877044060001354592 AB SEB bankas, banko kodas 70440

3. Informacija apie projektą

3.1. esamos situacijos (problemos) analizė:

Įvairūs tyrimai rodo, kad nepilnamečių alkoholio, cigarečių, narkotinių medžiagų vartojimo mastas yra didelis. Tai verčia susirūpinti ir imtis priemonių šiai situacijai keisti, nes žalingų įpročių turėjimas vaiko asmenybei daro neigiamą poveikį. Visuomenė taip pat nėra saugi, kada nepilnamečiai vartoja psichotropines medžiagas, nes dažnai tai tampa įvairių nusikaltimų priežastimi. „Alkoholio ir kitų narkotikų tyrimas Europos mokyklose“ apklausus 2476 mokinių iš 128 mokyklų parodė, kad tarp 15-16 metų amžiaus Lietuvos mokinių 2011 metais bent kartą gyvenime surūkiusių cigaretę buvo 74 proc. (79 proc. berniukų ir 70 proc. mergaičių). Per 30 dienų iki apklausos teigė bent kartą rūkė cigaretes- 37 proc. (39 proc. berniukų, 35 - mergaičių), rūkė pastoviai (nurodė, kad per paskutines 30 dienų surūkė vieną ar daugiau cigarečių per dieną) - 24 proc., tai 3 proc. daugiau nei 2007m. (21 proc.). Bent 1-2 kartus per gyvenimą nurodė vartoję alkoholį 95 proc. Lietuvos paauglių. Vartoję alkoholį bent 1-2 kartus per 12 mėnesių iki apklausos Lietuvoje nurodė 85 proc. paauglių (tarp jų 83 proc. berniukų ir 87 proc. mergaičių). Per pastarąsias 30 dienų vartoję alkoholinius gėrimus Lietuvoje teigė 63 proc. paauglių (63 proc. berniukų, 64 proc. mergaičių). Kad išgėrė bent vieną taurę kokio nors alkoholinio gėrimo būdami jaunesni negu 13 metų, nurodo 67 proc. Lietuvos mokinių. 2011 metais bent 1-2 kartus gyvenime vartojusių kokį nors nelegalų narkotiką paauglių buvo šiek tiek daugiau negu vidutiniškai Europos šalyse – 21 proc. (27 proc. berniukų ir 16 proc. mergaičių), ESPAD vidurkis - 18 proc. Nuo 2007 m. tokių mokinių padaugėjo maždaug 1 proc. Surūkiusių pirmą cigaretę 13 metų ir jaunesnių mokinių 2011 m. Lietuvoje buvo žymiai daugiau negu vidutiniškai tirtose Europos šalyse - 52 proc. (ESPAD vidurkis – 31 proc.) – tad daugiau negu pusė Lietuvos mokinių pirmą kartą pabandė rūkyti 13 m. ir jaunesni. Apie smurtinius paauglių, o vėliau ir suaugusių vyrų nusikaltimus žiniasklaidoje pranešama kone kasdien.

Imtis priemonių šioms problemoms spręsti yra būtina, nes nepilnamečiai asmenys vis dar auga ir vystosi, todėl alkoholio, narkotinių medžiagų vartojimas jų organizmui ir asmenybės raidai yra kenksmingas. Vaikai apie alkoholį, cigaretes bei kitą elgesio modelį, pavyzdžiui, smurtą šeimoje, nuomonę susiformuoja dar ankstyvoje vaikystėje stebėdami tėvų, artimųjų vėliau ir draugų elgesį. Todėl aplinka, kurioje jie auga daro didelę įtaką tam ar vaikai vėliau turės žalingų įpročių, kaip priims sprendimus, kokį elgesio modelį taikys. Berniukai, priklausantys rizikos grupėj t.y. augantys nepilnose, socialinės atskirties šeimose, gyvenantys kaimo vietovėse, stokojantys socialinių įgūdžių dažniau nei kitomis sąlygomis augantys jų bendraamžiai pradeda vartoto alkoholį, rūkyti, svaigintis narkotinėmis medžiagomis, asocialiai elgtis. Augantys tokioje aplinkoje dažnai lengvai pasiduoda kitų daromai įtakai, nesugeba atsispirti blogiems pasiūlymams, bijo būti nesuprasti savo bendraamžių, todėl pradeda vartoto alkoholį, narkotikus, rūkyti, palaiptai tai daro vis dažniau ir taip tampa priklausomi nuo žalingų įpročių. Šie berniukai dažnai gyvena aplinkoje, kurioje žalingi

įpročiai yra toleruojami, todėl jie taip pat nemato neigiamų šių svaigiųjų medžiagų vartojimo padarinių.

Prevencinė veikla šioje srityje yra labai svarbi, nes tik kalbėdami su berniukais apie žalingų įpročių grėsmę jų pačių sveikatai bei socialinei ir ekonominei gerovei, diskutuodami apie kitoki, turiningą laisvalaikio leidimą, galėsime sumažinti nepilnamečių alkoholio, cigarečių, narkotikų vartojimo mastą, taip padėdami ne tik jų tolimesnei asmenybės raidai, bet ir visuomenei, nes dažnai apsvaigę nepilnamečiai kelia grėsmę visuomenės saugumui.

Dingusių žmonių šeimų paramos centro organizuotoje Berniukų gebėjimų grupių veikloje dalyvavo berniukai priklausantys socialinės rizikos grupėms. Jiems buvo vedamos paskaitos apie žalingų įpročių keliamą grėsmę, diskutuojama apie alkoholio, cigarečių, narkotinių medžiagų vartojimo priežastis bei pasekmes, tarpusavio santykius, apie tai, kaip svarbu savarankiškai priimti sprendimus, nebijoti išsiskirti iš savo bendraamžių, neįrodinėti savo „kietumo“ vartojant svaigiąsias medžiagas ir nepasiduoti kitų daromai neigiamai įtakai. Kadangi grupių veikloje dalyvaudavo panašaus amžiaus vaikai, gyvenantys panašioje aplinkoje, berniukams buvo lengviau klausyti, diskutuoti ir įsisavinti informaciją apie žalingų įpročių grėsmę. Projekte naudojamas Berniukų grupių metodas, išvystytas Skandinavijoje kaip efektyvus prevencinio darbo su įvairiomis rizikos grupėmis metodas. Jis padeda dirbti lyčių lygybės ir įgalinimo srityje, ir duoda akivaizdžiai matomų ir ilgalaikių rezultatų.

3.2. tikslas – naudojant „Berniukų grupės metodą“, įgalinti nepilnamečius berniukus ir užkirsti kelią tokioms rizikoms kaip narkotikų, alkoholio, cigarečių bei kitų psichotropinių medžiagų vartojimui, smurtui, taip pat pakliuvimui į prekybos žmonėmis tinklą.

3.3. uždaviniai:

1. Plėtoti „Berniukų grupės metodą“, dirbant su rizikos grupei priklausančiais berniukais.
2. Įgalinti berniukus labiau pasitikėti savimi, savarankiškai priimti sprendimus.
3. Organizuoti užsiėmimus, kurių metu berniukai suprastų žalingų įpročių keliamą riziką jų sveikatai, socialinei bei ekonominei gerovei ir pavojų tapti prekybos žmonėmis aukomis.
4. Skatinti lyčių lygybę ir demokratiją.

3.4. priemonės

1. Berniukų grupių vadovų apmokymai, kuriuos vedė metodo autorė Mia Hanström.
2. Berniukų grupių kūrimas.
3. Veiklos berniukų gebėjimų grupėse organizavimas: diskusijos, išvykos, ekskursijos, kita interaktyvi veikla.

3.5. Vykdytojų trukmė, tęstinumas:

Projektas vykdomas nuo 2011 m. balandžio 01 d. iki 2013 m. balandžio 01 d.

Projektas tęstinis – jau gautas finansavimas tęsti veiklą 2014 metais.

Projekto veikla pasiteisino ir projektas bus vykdoma toliau, siekiant, kad berniukai, priklausantys rizikos grupei, lankydami užsiėmimus stiprintų savo gebėjimus, taptų savarankiškesni, nepasiduotų kitų daromai neigiamai įtakai ir dėl to mažėtų nepilnamečių alkoholio, cigarečių, narkotikų vartojimo mastas bei netaptų prekybos žmonėmis aukomis.

3.6. Vykdytojai:

Projektą vykdo Dingusių žmonių šeimų paramos centras.

Projekto koordinatorė - Natalja Kurčinskaja.

Projekto buhalterė - Eglė Mališauskienė

3.7. dalyviai (tikslinė grupė):

- Berniukai iš nepilnų (vieno tėvo), mažas pajamas gaunančių, socialiai atskirtų, šeimų.
- Probleminio elgesio berniukai.
- Berniukai iš neturtingų kaimo vietovių.

- Berniukai, kurie yra socialinėje atskirtyje ir kuriems trūksta socialinių įgūdžių, kad galėtų sėkmingai integruotis į visuomenę.
- Psichologinių problemų turintys paaugliai (linkę į depresiją).
- Probleminio elgesio paaugliai (hiperaktyvūs, mažai bendraujantys, mokyklos nelankantys ir pan.);

Projekto veikla vykdoma 4-ioose Lietuvos miestuose: Vilniuje, Kaune, Anykščiuose, Kelmėje bei šių miestų rajonuose.

3.9. Partneriai, rėmėjai:

Projektą finansuoja Emmaus Europe ir Emmaus Aland organizacijos.

Projekto partneriai:

- Vaikų ir jaunimo užimtumo centras, Anykščiai;
- „Versmės“ vidurinė mokykla, Kaunas;
- Tytuvėnų jaunimo mokykla, Kelmės rajonas;
- „Gelbėkit vaikus“ Raguvėlės vaikų dienos centras, Anykščių rajonas;
- Vilniaus miesto socialinės paramos centras;
- „Atžalyno“ vidurinė mokykla, Kaunas;
- Viešoji įstaiga „Actio Catholica Patria“, Kaunas.
- Nevalstybinis vaikų darželis „Nendrė“, Vilnius;
- Pal. J. Matulaičio socialinis centras, Vilnius.

3.10. Šamata

Projekto veiklai skirta suma – 58 697 Lt.

3.11. Rezultatai

- 2011 m. veiklą vykdė 5 berniukų gebėjimų grupės. Įvertinus šių grupių veiklos teigiamus rezultatus nuo 2012 m. veiklą vykdo 14 berniukų gebėjimų stiprinimo grupių.
- Grupių veiklą organizavo ir užsiėmimus vedė 14 apmokytų grupės vadovų.
- Projekte dalyvavo 140 berniukų, priklausančių rizikos grupei.
- Berniukų gebėjimų grupių vadovai pastebėjo tokius teigiamus pokyčius, įvykusius grupių užsiėmimų metu:
 - Berniukai tapo draugiškesni vieni kitiems.
 - Berniukai mokėsi konstruktyvių konfliktų sprendimų būdų, bei sėkmingai sprendė tarpusavio santykių problemas.
 - Drąsiau ir su didesne pagarba kitų atžvilgiu reiškė savo nuomonę.
 - Berniukai įgijo daugiau pasitikėjimo savimi.
 - Temos, kuriomis diskutuodavo grupėse, diskutuoja ir su kitais už grupės ribų.
 - Berniukai tapo atviresni ir labiau linkę bendrauti su kitais.
 - Berniukai tapo labiau motyvuoti, noriai dalyvauja grupės susitikimuose ir veikloje.
- Projekto metu berniukams, kuriems kyla grėsmė tapti priklausomiems nuo žalingų įpročių, buvo vystomi gebėjimai, kurie padėjo ugdyti pasitikėjimą savimi ir tokiu būdu nepasiduoti kitų daromai neigiamai įtakai, gerinti socialinius įgūdžius, kurie svarbūs sėkmingai integracijai į visuomenę bei darbo rinką. Berniukų gebėjimų grupių veikla skatino tikslinės grupės socialinę bei emocinę gerovę, asmenybės vystymąsi. Grupių užsiėmimų metu buvo tobulinami berniukų

gebėjimai savarankiškai priimti sprendimus ir sugebėti atsisakyti neigiamą įtaką darančių asmenų pasiūlymų. Berniukams buvo suteikta galimybė turiningai praleisti savo laisvą laiką su bendraamžiais ir taip sumažinta rizika vartoti alkoholį, narkotikus, rūkyti cigaretes, nei jiems leidžiant laisvą laiką gatvėje.

3.12. Kita svarbi, su projektu susijusi, informacija.

Dingusių žmonių šeimų paramos centras nuo 2004 m. vykdė analogišką mergaičių gebėjimų grupių veiklą. Atsižvelgus į šių grupių sėkmingumą ir teigiamus rezultatus bei poreikį tokias grupes įsteigti ir berniukams, 2011 m. pradėtas naujas berniukų gebėjimų grupių projektas. Šio projekto įgyvendinimui naudojama speciali metodinė medžiaga, kuri išdėstyta grupių vadovams per apmokymus, kuriuos vedė pati metodo kūrėja Mia Hanström. Planuojama išleisti praktinį vadovą grupių vadovams, kuriame būtų dalinamasi gerąja praktika ir specialiaisiais atvejais, kuris padėtų grupių vadovams, kadangi projektas yra „jaunas“ ir grupių patirtis prisideda prie metodinių pokyčių ir naujovių radimosi.

Projekto atitiktis kriterijams, kurie nustatyti Nusikaltimų ir kitų teisės pažeidimų prevencijos projektų (programų) konkurso nuostatų 24 punkte.

4.1 Projektu siekiama spręsti tiek vietos bendruomenės tiek šalies lygmeniu aktualią problemą – vis didėjantį nepilnamečių alkoholio, cigarečių bei narkotinių medžiagų vartojimą. Dirbama su berniukais ir paaugliais iš rizikos šeimų. Taip pat svarbus tiesioginis ir netiesioginis poveikis nusikaltimų ir smurto prevencijai – skiepijama atsakomybė už savo sprendimus bei ugdoma stipri asmenybė, taip pat pabrėžiami lyčių klausimai, laužomi lyčių stereotipai, kurie veda prie smurto šeimose, smurto prieš moteris.

4.2 Projekto metu pasiekti rezultatai pateisino lūkesčius – berniukų gebėjimų stiprinimo grupių vadovai nurodė, kad berniukai tapo drąsesni, noriau bendraujantys, reiškiantys savo nuomonę, todėl jie ne taip lengvai pasiduos kitų daromai neigiamai įtakai. Grupių veiklos metu berniukai noriai lankė užsiėmimus, turiningai leido laisvą laiką su savo bendraamžiais, todėl šie užsiėmimai sumažino alkoholio, cigarečių ar narkotinių medžiagų vartojimo riziką. Taip pat berniukams buvo pasakojama bei vyko diskusijos apie alkoholio, cigarečių, narkotinių medžiagų vartojimo keliamą pavojų bei neigiamą poveikį tiek sveikatai tiek socialinei-ekonominei gerovei. Latvijoje atliktas šio metodo tyrimas atskleidė, kad dėl taikomo įgalinimo metodo, kurio tikslas – padėti pamatyti alternatyvius sprendimus įvairiose gyvenimo situacijose ir priimti savarankiškus ir atsakingus sprendimus, grupės lankančiuose įvyko laukti pokyčiai, kuriuos stebi ir Lietuvos grupių vadovai: berniukai, dalyvavę grupių veikloje tapo drąsesni, labiau pasitikintys savimi, pagerėjo turimi socialiniai įgūdžiai. Tvirta asmenybė yra pagrindas tolesniam paauglių išitvirtinimui gyvenime, todėl paaugliams iš rizikos grupių ypač svarbu suteikti sąlygas sveikai ir tvirtai asmenybei, kuri vėliau išauga iki bendruomenės ir valstybės piliečio, ugdyti.

4.3 Projekto metu buvo bendraujama su partneriais, veiklą vykdančiais socialinėje srityje: Anykščių „Vaikų ir jaunimo užimtumo centru“, Kauno „Versmės“ vidurinė mokykla, Tytuvėnų jaunimo mokykla, „Gelbėkit vaikus“ Raguvėlės vaikų dienos centru, Vilniaus miesto socialinės paramos centru, Kauno „Atžalyno“ vidurinė mokykla, Kaune esančia VŠĮ „Actio Catholica Patria“, nevalstybiniu vaikų darželiu „Nendrė“, Vilniaus Pal. J. Matulaičio socialiniu centru.

4.4 Kaip matome iš pateiktų rezultatų berniukų gebėjimo grupių metodo pagalba pasiekti puikūs rezultatai, todėl Dingusių žmonių šeimų paramos centras ir toliau įgyvendins veiklą pagal šį metodą ir sieks, kuo daugiau berniukų iš rizikos grupių įtraukti į grupių veiklą ir taip stiprinti jų gebėjimus.

4.5 Berniukų gebėjimo grupių metodas yra pirmas tokio pobūdžio projektas Lietuvoje. Remiantis specialiai Berniukų grupėms pritaikytu metodu grupių veikla vykdoma ne tik Lietuvoje, bet ir Alandų salose, Baltarusijoje, Kaliningrade. Kasmet Dingusių žmonių šeimų paramos centras rengia 2 mokymus grupių vadovams, jog būtų užtikrinta reikiama vadovų kvalifikacija ir metodo plėtojimas.